

Izveštaj Stejt departmenta o trgovini ljudima za 2022.

KOSOVO (Nivo 2)

Vlada Kosova ne ispunjava u potpunosti minimalne standarde za eliminisanje trgovine ljudima, ali ulaže značajne napore da to učini. Vlada je pokazala sve veće sveobuhvatne napore u odnosu na prethodni izveštajni period, uzimajući u obzir uticaj pandemije kovida 19, ukoliko ga je i bilo, na njen kapacitet u borbi protiv trgovine ljudima pa je shodno tome Kosovo ostalo na drugom nivou kategorizacije. Ovi napori uključivali su krivično gonjenje i osuđivanje većeg broja trgovaca ljudima i identifikovanje većeg broja žrtava. Kancelarija glavnog državnog tužioca (KGDT) uspostavila je lokalne multidisciplinarnе timove u tri regiona kako bi unapredila koordinaciju po pitanju trgovine ljudima, a vlada je povećala sredstva za prihvatilišta/sigurne kuće koje vode nevladine organizacije. Vlada je organizovala snažnu kampanju podizanja svesti, a koordinaciona tela su se sastajala i sačinjavala tromesečne izveštaje. Međutim, vlada nije ispunila minimalne standarde u nekoliko ključnih oblasti. Sudije su nastavile da izriču blage kazne osuđenim trgovcima ljudima, a vlada nije usvojila Nacionalnu strategiju i Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima za period 2020-2024. Organi za sprovođenje zakona i dalje su klasifikovali prinudno prosjačenje dece od strane roditelja kao i roditeljsko zanemarivanje ili zlostavljanje kao trgovinu ljudima, a zbog neodgovarajućih procedura identifikacije prinudnog prosjačenja, vlasti su verovatno deportovale neke neidentifikovane žrtve trgovine ljudima.

PRIORITETNE PREPORUKE:

Energično istražiti, krivično goniti i osuditi trgovce ljudima, uključujući zvaničnike saučesnike. • Osuditi trgovce ljudima na zatvorske kazne u skladu sa propisanim kaznama. • Izraditi pisane smernice i uvećati napore da se identifikuju i pruži pomoć deci koja se eksploatišu u svrhu prinudnog prosjačenja. • Usvojiti, finansirati i sprovesti Nacionalnu strategiju i Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima za period 2020- 2024. • Nastaviti sa pružanjem naprednog nivoa programa obuke za sudije, tužioce i pripadnike organa za sprovođenje zakona u oblasti istrage i krivičnog gonjenja trgovine ljudima. • Ojačati mere poverljivosti i privatnosti za žrtve i obezbediti da se privatne informacije ne dele. • Smanjivati i dalje broj zaostalih sudskih predmeta uključujući i predmete koji se odnose na trgovinu ljudima. • Dodeliti dovoljno sredstava centrima za socijalni rad da u potpunosti ispune svoje odgovornosti. • Rasporediti stručno osposobljene tužioce i sudije u svakom regionu da postupaju u predmetima trgovine ljudima. • Ojačati mere poverljivosti žrtava. • Uvećati podršku vlade sveobuhvatnom programu za žrtve u pogledu stručnog osposobljavanja i usluga reintegracije. • Standarizovati prikupljanje podataka i kreirati bazu podataka koja klasifikuje statističke podatke za trgovinu ljudima, krivična gonjenja i osuđujuće

presude u vezi sa trgovinom ljudima. • Obezbediti operaterima SOS linije obuku u postupanju sa slučajevima trgovine ljudima.

KRIVIČNO GONJENJE

Vlada je uvećala napore u sprovođenju zakona. Član 165. Krivičnog zakonika kriminalizuje trgovinu ljudima u seksualne svrhe i u svrhe rada i predviđa zatvorsku kaznu u trajanju od pet do 12 godina i novčanu kaznu za dela koja uključuju punoletne žrtve i zatvorsku kaznu u trajanju od pet do 15 godina i novčanu kaznu za dela u kojima su žrtve deca. Ove kazne su bile dovoljno rigorozne, a u pogledu trgovine ljudima u seksualne svrhe bile su srazmerne onima propisanim za ostala teška krivična dela, kao što je krivično delo silovanje. Policija, tužioci i sudovi imali su različite metode za evidentiranje slučajeva, što je rezultiralo nedoslednom statistikom u svim bazama podataka. Policija je istražila 17 novih slučajeva sa 43 osumnjičena lica u poređenju sa 62 nova slučaja u 2020. Policija je takođe istražila sedam dodatno osumnjičenih lica za „korišćenje seksualnih usluga od žrtve trgovine ljudima“ u poređenju sa devet osumnjičenih lica u 2020. Organi vlasti su krivično gonili 35 novih predmeta sa 60 okrivljenih lica u poređenju sa 20 novih predmeta sa 32 okrivljena lica u 2020. godini. Sudovi su osudili sedam trgovaca ljudima, u poređenju sa tri trgovca ljudima 2020. Sudovi nisu optužili niti osudili nijednog počinioca koji je „koristio seksualne usluge od žrtve trgovine ljudima“, u poređenju sa jednim počiniocem 2020. Sudije su i dalje izricale osuđujuće presude ispod minimalne zatvorske kazne od pet godina. Iako je jedan sudija osudio jednog trgovca ljudima na pet godina zatvora, četvorica osuđenih trgovaca osuđena su na tri godine zatvora, jednom je izrečena dvogodišnja uslovna kazna, a jednom novčana kazna u iznosu od 300 evra (340 američkih dolara). Uslovne kazne kao i samo novčane kazne umanjuju napore da trgovci ljudima snose odgovornost, oslabile su odvratanje, stvorile potencijalnu zabrinutost za sigurnost i bezbednost žrtava i nisu bile odgovarajuće ozbiljnosti krivičnog dela. Sudovi nisu smanjili ukupan broj zaostalih predmeta trgovine ljudima, a 70 predmeta iz prethodnih godina je i dalje bilo otvoreno u poređenju sa 68 u 2020.

Uprava za borbu protiv trgovine ljudima (UBTLJ) unutar Policije Kosova (PK) je preko svojih osam regionalnih jedinica istražila sve slučajeve trgovine ljudima i imala je svoju jedinicu u severnim opštinama sa pretežno srpskim stanovništvom. KGDT je i dalje imao određenog specijalnog koordinatora za borbu protiv trgovine ljudima i glavnu kontakt osobu za trgovinu ljudima u svih sedam osnovnih tužilaštava. Specijalni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima je nadgledao predmete, pružao smernice, učestvovao u radnoj grupi za sprovođenje zakona za borbu protiv trgovine ljudima i organizovao obuke i radionice za tužioce. UBTLJ je sarađivao sa Inspektoratom za rad, Ministarstvom trgovine i industrije i Poreskom upravom na sprovođenju 168 zajedničkih inspekcija barova, noćnih klubova, restorana i salona za masažu (77 u 2020), što je dovelo do zatvaranja 55 lokala (39 u 2020). GRETA i ostali posmatrači su naveli da je nepostojanje obuke i neiskustvo među većinom tužilaca i sudija dovelo do blažih kazni ili do prekvalifikacije krivičnih dela u lakše oblike krivičnih dela, posebno u slučajevima prinudnog rada ili u slučajevima koji su uključivali emotivnu

kontrolu ili psihičku prinudu žrtve. Vlada je u saradnji sa stranim donatorom obučavala policiju i održavala institucionalizovane programe obuke na Akademiji pravde i KGDT koji su obučavali tužioce, sudije i zastupnike žrtava o različitim pitanjima trgovine ljudima. Vlada je razmenila informacije sa stranim vladama u 20 slučajeva trgovine ljudima (18 slučajeva u 2020), saradivala sa vlastima iz Albanije i Crne Gore u slučajevima trgovine decom i radila sa nemačkim vlastima na izručenju jednog osumnjičenog lica Kosovu. UBTLJ,KGDT i Policijski inspektorat PK saradivali su kako bi istražili moguće saučesništvo vladinih službenika u delima trgovine ljudima, ali nisu prijavili nijedan novi slučaj.

ZAŠTITA

Vlada je uvećala napore u zaštiti žrtava trgovine ljudima. Vlada je identifikovala 22 žrtve trgovine ljudima, u poređenju sa 17 žrtava 2020. Od toga, 19 su bile žrtve seksualne trgovine, a tri žrtve prinudnog prosjačenja; 16 su bile devojčice, četiri žene i dva dečaka; a jedna žrtva je bila iz Albanije. Oni koji prvi intervenišu odnosno izlaze na teren koristili su standardne pokazatelje da rade skrining stanovništva izloženog riziku, međutim, GRETA i ostali posmatrači su izvestili o nedostatku smernica i proaktivnih napora u identifikaciji žrtava prinudnog prosjačenja, posebno dece. PK i granična policija nastavili su da klasifikuju prinudno prosjačenje dece od strane roditelja kao roditeljsko zanemarivanje ili zlostavljanje, a ne kao trgovinu ljudima, navodeći da deca u pratnji roditelja ne ispunjavaju definiciju trgovine ljudima. Multidisciplinarni nacionalni mehanizam za upućivanje (NMU) je obezbedio Standardnu operativnu proceduru (SOP) za identifikaciju i upućivanje žrtava službama i uslugama. NMU je zahtevao da se istražitelj UBTLJ-a i zastupnik žrtava (službenik za pomoć i podršku žrtvama) Kancelarije za pružanje podrške i pomoći žrtvama sastanu i izvrše procenu da li je žrtva izložena niskom, srednjem ili visokom riziku opasnosti i koordinišu zbrinjavanje i smeštaj žrtve. NMU je takođe zahtevao da u proceni rizika dece žrtava učestvuje socijalni radnik.

Vlada je licencirala i delimično finansirala dva prihvatilišta kojima upravljaju NVO i koja pružaju usluge žrtvama trgovine ljudima zajedno uz specijalizovanu Privremenu sigurnu kuću (PSK) kojom upravlja država. Vlada je godišnje izdvajala 100.000 evra (113.380 američkih dolara) PSK-u, a Ministarstvo rada i socijalne zaštite (MRSZ) dodelilo je 56.000 evra (63.490 američkih dolara) jednom prihvatilištu koje vodi NVO i 63.000 evra (71.430 američkih dolara) drugom u poređenju sa 50.000 evra (56.690 američkih dolara) i 55.000 evra (62.360 američkih dolara) ponaosob u 2020. godini. Opštinska vlast u Prištini takođe je obezbedila 14.000 evra (15.870 američkih dolara) jednom prihvatilištu koje vodi NVO u poređenju sa 13.000 (14.740 američkih dolara) u 2020. godini. Pored toga, opštinska vlast u Prištini finansirala je renoviranje jednog prihvatilišta koje vodi NVO sa 33.000 evra (37.410 američkih dolara). Prihvatilišta koje vode NVO izvestila su da je vladino finansiranje 2020. godine bilo zadovoljavajuće, ali da je bilo kašnjenja u dobijanju finansijskih sredstava. Tri prihvatilišta su pružala pravnu pomoć, medicinske i psihološke usluge, savetovanje, edukaciju, rekreativne usluge i podršku u reintegraciji. PSK je privremeno udomio žrtve za koje je procenjen

visok rizik kao što su žrtve čiji su trgovci i dalje u bekstvu, žrtve koje svedoče na sudu ili žrtve koje čekaju na repatrijaciju. PSK je udomio 14 žrtava (devet žrtava u 2020). Vlasti su tražile da žrtve imaju policijsku pratnju van Privremene sigurne kuće tokom trajanja sudskih postupaka i tražile su dozvolu tužioca i PK da žrtve čija je procena ukazivala da se nalaze pod visokim rizikom zauvek napuste Privremenu sigurnu kuću. Objekat je imao kapacitet da udomi 40 osoba u trajanju do 90 dana sa posebnim sobama za žene, muškarce i porodice. Jedanaest članova osoblja radilo je u PSK, uključujući direktora, zastupnika žrtava, medicinske sestre i nastavnika, ali nije bilo psihologa unutar PSK. Prihvatišta su odmah po dolasku žrtava vršila testiranje žrtava na covid 19 kako bi se osigurale mere predostrožnosti i da žrtve pozitivne na covid dobiju medicinsku pomoć. Centri za socijalni rad (CSR) su odredili voditelje slučajeva koji su pripremali planove zbrinjavanja u saradnji sa žrtvom i osobljem prihvatilišta. CSR je pružao usluge deci žrtvama, a takođe je bio i zakonski staratelj, ali posmatrači su izvestili da CSR nije imao dovoljno osoblja da obavlja sve svoje odgovornosti. Civilno društvo je izvestilo da je kvalitet zbrinjavanja žrtava dobar, ali da su programi reintegracije imali ograničeni uspeh zbog nepostojanja resursa i celokupne velike nezaposlenosti.

GRETA je izvestila da su predstavnici UBTLJ i KGDT dobro razumeli principe koji se odnose na nekažnjavanje žrtava trgovine ljudima. Međutim, zbog nedostatka doslednih procedura skrininga i identifikacije za prinudno prosjačenje, vlasti su verovatno deportovale neke neidentifikovane žrtve trgovine ljudima. Zakon je omogućio inostranim žrtvama period refleksije u trajanju do 90 dana, u kojem žrtve mogu da se oporave pre nego što mogu da odluče da li žele da sarađuju sa organima za sprovođenje zakona. Vlasti su davale i pružale ista prava i usluge inostranim kao i internim žrtvama, a po zakonu inostrane žrtve imaju pravo na privremenu boravišnu dozvolu u trajanju od najmanje šest meseci. Međutim nijedna inostrana žrtva nije tražila dozvolu u 2021. ili 2022. godini. Svih 22 žrtava učestvovalo je u istragama devajući izjave UBTLJ-u, tužiocima i sudijama u prethodnom postupku (17 u 2020). Vlada je ažurirala SOP i zahtevala je da psiholog i tužilac prisustvuju razgovorima sa žrtvama pored zastupnika žrtava i policije. Vlada je izvestila da osumnjičeni trgovci ljudima nisu bili prisutni kada su žrtve davale iskaze, a inostrane žrtve su mogle da se vrate u svoje zemlje porekla nakon svedočenja bez potrebe da čekaju završetak suđenja. Vlada je pomogla u repatrijaciji jedne žrtve (tri u 2020). Zakon je predvideo zaštitu svedoka, besplatnu pravnu pomoć i poverljivost identiteta žrtve. Nijedna žrtva nije zahtevala zaštitu svedoka, ali PK je prijavio da je opštinski zvaničnik nesvesno dao žrtvin izvod iz matične knjige rođenih osumnjičenom trgovcu ljudima. Zakon je dozvoljavao sudijama da dodele žrtvi obeštećenje u krivičnim predmetima ili nadoknadu iz programa za nadoknadu štete žrtvama koji finansira vlada ako žrtva nije bila u mogućnosti da dobije obeštećenje od trgovaca ljudima. Nijedna žrtva nije dobila obeštećenje ili nadoknadu u 2021. godini, u poređenju sa jednom žrtvom koja je dobila 3.000 evra (3.400 američkih dolara) 2020. godine.

PREVENCIJA

Vlada je nastavila sa naporima u sprečavanju trgovine ljudima. Nacionalna uprava za borbu protiv trgovine ljudima (NUBTLJ) u čijem sastavu su predstavnici osam vladinih ministarstava, pravosuđa, opštinskih kancelarija, zastupnici žrtava, predstavnici nevladinih organizacija i međunarodni posmatrači, koordinisala je međuresorne napore. NUBTLJ je održavao tromesečne sastanke pored povremenih sastanaka i sastavljao tromesečne izveštaje. Vlada je 2019. godine u konsultacijama sa civilnim društvom, izradila Nacionalnu strategiju i Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima za period 2020- 2024. Međutim, na njihovo usvajanje se i dalje čekalo na završetku izveštajnog perioda. KGDT je uspostavio lokalne multidisciplinarnе timove u čijem sastavu su tužioci, policija, zastupnici žrtava, socijalni radnici i predstavnici prihvatilišta kako bi se poboljšala koordinacija u slučajevima trgovine ljudima u tri regiona. Vlada je organizovala godišnju jednomesečnu kampanju podizanja svesti o dečjem prosjačenju, napravila video protiv trgovine ljudima, organizovala sastanke i podelila letke za studente i omladinu. Odvojeno, vlada je distribuirala letke o identifikaciji žrtava zdravstvenim radnicima, a UBTLJ je distribuirao letke na graničnim prelazima i održao predavanja i okrugle stolove o nastojanjima u borbi protiv trgovine ljudima. Vlada je po prvi put omogućila učešće preživelih u kampanji podizanja svesti tako što je naglas pročitala publici pismo koje su pripremili, umesto njihovog fizičkog prisustva. MRSZ je i dalje imao pravni okvir za registraciju i licenciranje poslodavaca iz privatnog sektora, uključujući i strane agencije za zapošljavanje. Zakon je zabranjivao agencijama da naplaćuju naknade za zapošljavanje, ali vlada nije izvestila o svojim naporima u nadgledanju agencije za zapošljavanje. Vladina SOS linija za žrtve nasilja u porodici i ostalih krivičnih dela primila je 327 poziva, uključujući dva moguća slučaja trgovine ljudima u poređenju sa 650 poziva i šest mogućih slučajeva trgovine ljudima u 2020. Prethodnih godina, posmatrači su istakli da operaterima treba obuka da propisno odgovore na pozive koji se odnose na trgovinu ljudima. Vlada je emitovala objave javnih službi kako bi se smanjilo traženje seksualnih odnosa u komercijalne svrhe.

PROFIL TRGOVINE LJUDIMA:

Kao što je bilo izveštavano u proteklih pet godina, trgovci ljudima eksploatišu domaće i inostrane žrtve na Kosovu, a trgovci ljudima žrtve sa Kosova eksploatišu u inostranstvu. Kriminalne mreže interno iskorišćavaju žrtve za trgovinu seksom. Mnoge žrtve trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorišćavanja na Kosovu su devojke, iako kriminalne grupe na Kosovu takođe primoravaju žene iz Albanije, Moldavije, Crne Gore, Rumunije, Srbije i ostalih evropskih zemalja na seksualnu trgovinu. Trgovci ljudima vrbuju žene i devojke uz obećanje o braku ili zaposlenju kao plesačice i pevačice i primoravaju žrtve na seksualnu trgovinu u privatnim kućama, stanovima, noćnim klubovima i salonima za masažu. Deca sa Kosova, Albanije i iz ostalih susednih zemalja su primorana da prose u zemlji. Trgovci ljudima primoravaju kosovske građane na prinudnu prostituciju i prinudni rad širom Evrope. Marginalizovane zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, posebno deca, više su izložena riziku od prinudnog prosjačenja i trgovine seksom između ostalog i od strane trgovaca

ljudima koji su ponekad njihovi roditelji ili rođaci. LGBTQI+ osobe, migranti, tražioci azila i izbeglice takođe se izloženi većem riziku od trgovine ljudima.